

Titel: Christelige Taler

Citation: "Christelige Taler", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K10*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2004 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-ct-txr-shoot-idcfdb0f22-e325-4ecd-ab4d-1db1e06bc105.pdf> (tilgået 01. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K10

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

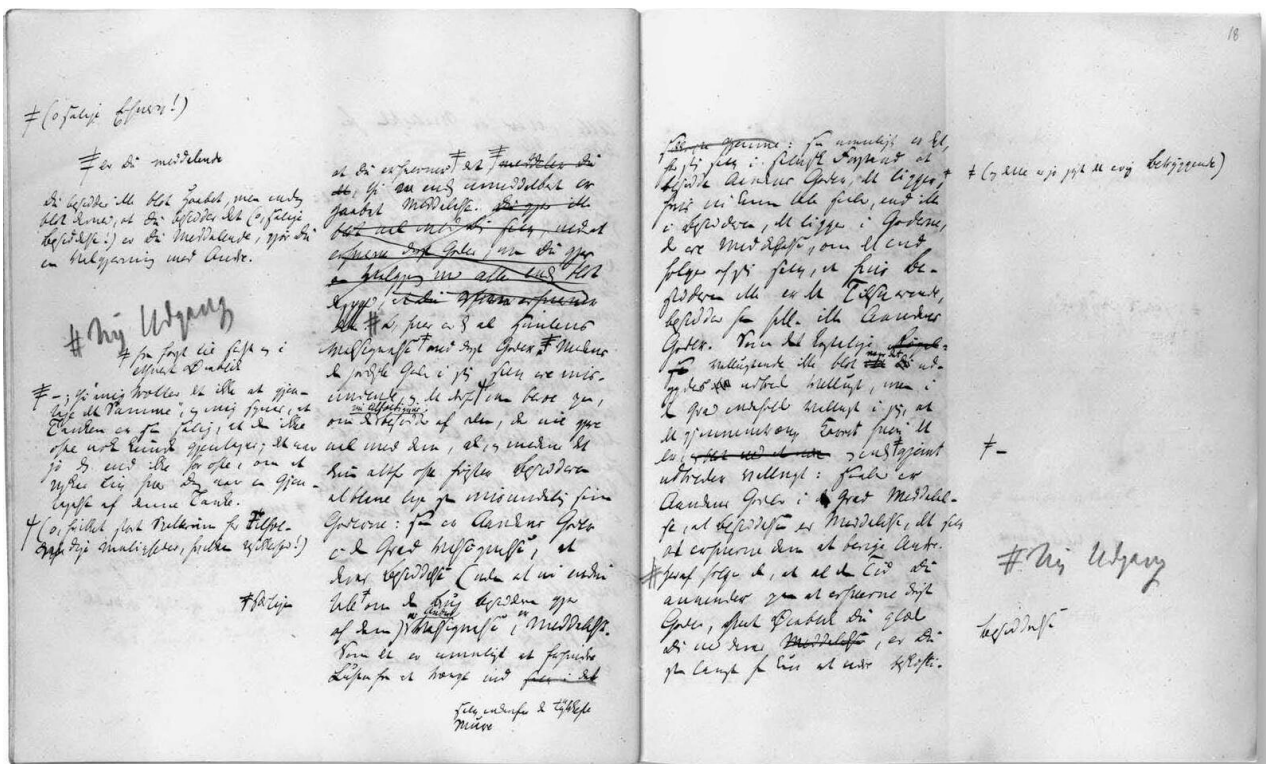
Manuskriptmaterialet

Manuskriptmaterialet til CT fremstår som helhed homogent og uden præg af indgribende redigering.* SKs sædvanlige praksis med at markere bestemte tekstafsnit i marginen af sin kladde og henvise dem til andetsteds i manuskriptet er dog også benyttet her, ligesom der findes tilfælde af hans gængse fremgangsmåde med at henlægge kasseret renskrift og derefter benytte den som kladde for en ny renskrift. I det følgende skal der gives eksempler på begge disse fænomener samt på hans redaktionelle bemærkninger og typografiske anvisninger.

Et antal løse blade af kladden til dele af første afdeling, »Hedningenes Bekymringer«, udgør kasseret renskrift. Ms. 1.5.2 er to blade taget ud af renskriften, ms. 6.2 s. 15-[18], der svarer til den endelige tekst SKS 10, 26,25-29,6. Allerede i den oprindelige kladde, ms. 1.1 bl. [10v]-[12v], har SK adskillige tilføjelser til dette afsnit, og da han efter den første renskrivning har haft yderligere at tilføje, har han valgt at lægge de to blade til side og skrive afsnittet rent på ny. Noget lidt andet gør sig gældende for ms. 1.5.3, som er kasseret renskrift af slutningen af første afdelings første tale, SKS 10, 31,26-34,10. Afsnittet mangler helt i den oprindelige kladde bortset fra et kort udkast i marginen, ms. 1.1 bl. [15r], hvor hedningens ugudelige tungsind sammenlignes med fuglens sorgløshed og den kristnes tro (SKS 10, 33,24-34,10). Uden forlæg har SK altså improviseret første tales afslutning ved den første renskrivning, men har alligevel ved gennemlæsning måttet tilføje så meget, at han har set sig nødsaget til at henlægge det pågældende ark (tilføjelserne står alle i marginen på bl. [2r], ms. 1.5.3). Endelig fører SKs bearbejdning af afsnittet i første afdelings anden tale, der udlægger lignelsen om den utro husfoged (SKS 10, 41,7-43,20), til kassering af siderne 35-39, ms. 1.5.4. Ud over et stort antal tilføjelser og blyantoverstregninger bemærker SK ud for afsnittet SKS 10, 43,6-13, at det »Maa endnu længere tilbage«. Hvad 'tilbage' her skal betyde, bliver man usikker på, for i den endelige renskrift flyttes dette afsnit frem, så det i stedet for, som i ms. 1.5.4, at gå forud for nu følger efter afsnittet SKS 10, 42,24-43,5.

Anden afdelings titel er i kladden, ms. 2.1 bl. [1r], rettet af to omgange. Først har SK skrevet »Stemninger i Striden«, hvilket han retter til »Stemninger i Lidelsens Strid« for endelig at ændre det til »Stemninger i Lidelsens Strid«. At titlen også i renskriften, ms. 6.3 bl. [2r], på et tidspunkt har været »Stemninger i Lidelsens Strid« åbner for muligheden af, at SK har skrevet en del af renskriften, før han har færdiggjort kladden. Dette kan dog ikke fastslås med sikkerhed.

I kladden til anden afdeling, ms. 1.1 bl. [11r], anfører SK desuden med en indvist redigeringsbemærkning, at der på det pågældende sted skal være en »Ny Udgang«, dvs. alinea. Det redaktionelle »Ny Udgang« optræder yderligere nogle gange i kladden til anden afdeling, således to steder i tredje tale, ms. 2.2 bl. [17v] og [18r] (se illustration 8)

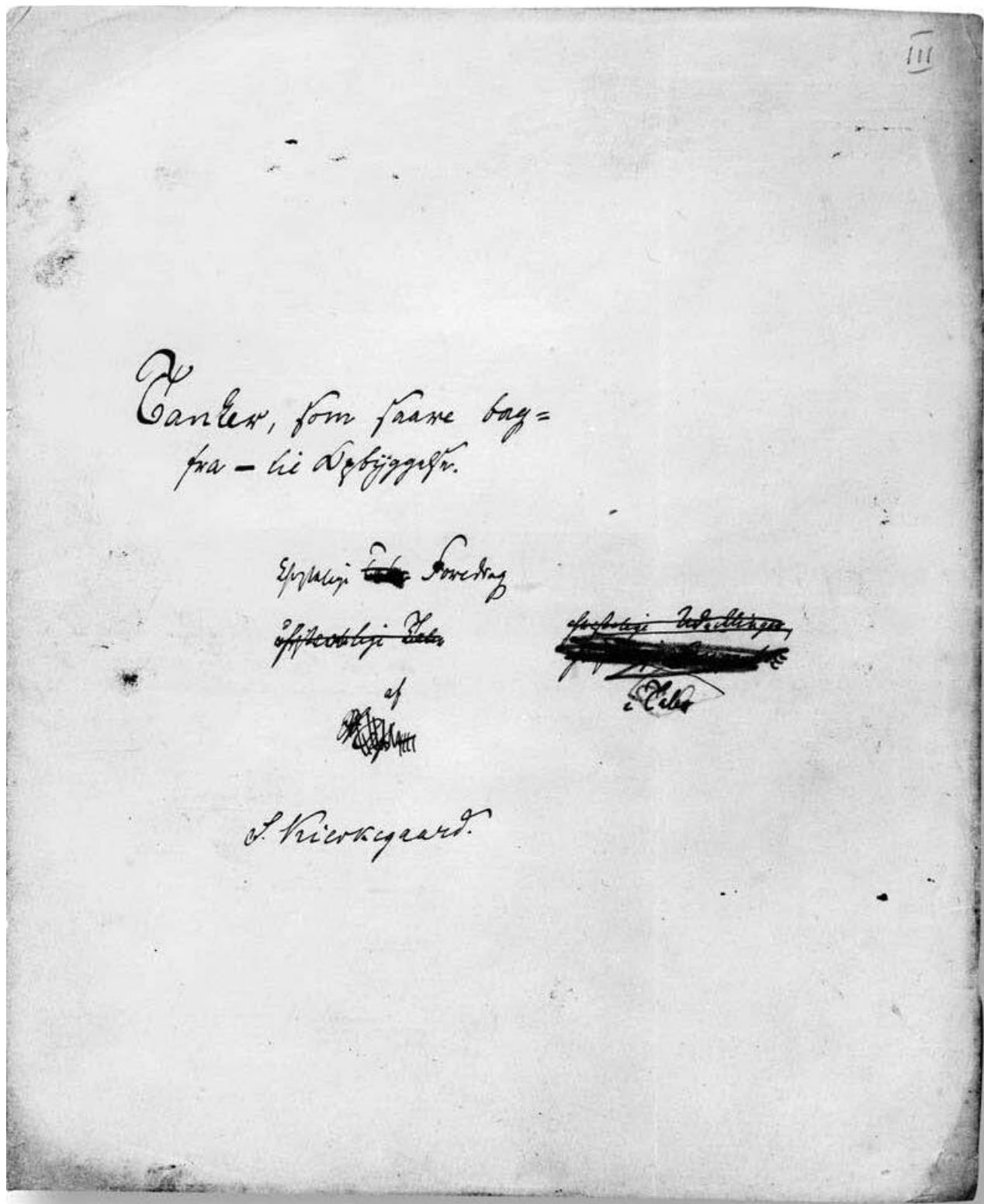

8. Ms. 2.2, bl. [17v]-[18r]. Kladde til tredje tale i »Anden Afdeling«

, der i det hele taget fremstår som en af de mest bearbejdede taler i både kladde- og renskriftmaterialet.

Tredje afdelings titel har, som tilfældet var med anden afdeling, ligeledes voldt SK problemer. Nærmere bestemt drejer det sig om afdelingens undertitel og dens angivelse af talernes kategori eller genre. I kladden, ms. 3.1 bl. [1r], skriver SK både »christelige Taler« og »christelige Udviklinger«, inden han bestemmer sig for »christelige Angreb«. I renskriften, ms. 6.4 bl. [2r], bestemmer han sig endeligt for »christelige Foredrag« efter at have skrevet og igen overstreget først »christelige Taler«, så »christelige Udviklinger«, derpå »christelige Angreb, i Taler« og endnu en gang »christelige Taler« (se illustration 9).

I kladden til slutningen af tredje afdelings tredje tale, ms. 3.2, foretager SK en omrokering af indrammet tekst med krydshenvisningen: »NB Benyttes til Slutning paa Talen« på bl. [22r] og »NB. cfr. 3^{die} Blad herfra« på bl. [24v]. Omrokeringen svarer i den endelige tekst til passagen SKS 10, 210,3-16, der i kladden findes umiddelbart før afsnittet »*Alle Ting maae tjene os til Gode - naar vi elske Gud*« (SKS 10, 208,28). I tredje afdelings kladdemateriale findes redigeringsbemærkningen »Ny Udgang« ligeledes et par steder, i slutningen af anden tale, ms. 3.2 bl. [6r] (SKS 10, 197,31), og i begyndelsen af syvende tale, ms. 3.4 bl.

9. Ms. 3.1, bl. [1r]. Kladden til titelbladet til »Tredie Afdeling« [18r] (SKS 10, 243,9).

Et mere uensartet manuskriptmateriale findes til fjerde afdeling.* Dette skyldes dels SKs mange udkast og kladder til afdelingens forord (mss. 4.7.1-4.7.6), dels den tidligere nævnte særlige omstændighed, at anden og tredje tale er uafhængigt udarbejdede prædikener afholdt i Vor Frue Kirke i juni og aug. 1847. Således er renskriften af anden tale, ms. 6.7, formentlig af praktiske grunde og med højtlesning for øje, udarbejdet på seks små blade og i denne skikkelse senere placeret direkte i renskriftmaterialet (se illustration 10)

10. Ms. 6.7. Renskriften af anden tale i »Fjerde Afdeling«

. Renskriften til tredje tale (ms. 6.5, bl. [14r]-[23v]) er skrevet i et hæfte i kvarto sammen med den øvrige renskrift af fjerde afdeling, men kunne på samme måde tænkes oprindeligt at være udarbejdet i et mere håndterligt format. Endvidere er kladderne til første, anden og tredje tale, mss. 4.1-4.4, alle udarbejdet på den type papir, SK normalt benytter til renskrift. Af disse synes mss. 4.1, 4.2 og 4.4 at være henlagt renskrift, mens mss. 4.3 bærer mere præg af at være påbegyndt som kladder.

I to af kladdeudkastene til forordet til fjerde afdeling planlægger SK en dedikation til biskop Mynster. I ms. 4.7.1 hedder det: »Bogen skal dedicerer Biskop Mynster« og i ms. 4.7.3: »Hans Excellence / Høiærværdige Hr Biskop Dr Mynster / St af D og DM m: m: / helliges / dette lille Skrift / i dyb Ærefrygt.« Denne dedikation opgiver SK som tidligere nævnt (jf. NB3:36), men ordlyden fra ms. 4.7.3 genfindes i det gaveeksemplar af CT, han senere forærede biskop Mynster (se illustration 11). Af omtalen af fjerde afdeling som henholdsvis en bog og et lille skrift ses det i øvrigt, at SK på et tidspunkt ikke har udelukket en separat udgivelse. Dette understøttes dels af den separate paginering af de fire afdelinger, en praksis SK første gang benyttede sig af i *Opbyggelige Taler i forskjellig Aand*,^{*} dels af bogens særegne arkfordeling.^{*} Begge forhold indikerer, at der langt hen i forløbet er blevet holdt en dør åben for muligheden af fire separat udgivne bøger.

Størstedelen af den øvrige kladdetekst til forordet viser SK andetsteds hen, i ms. 4.7.2 (et omslag til mss.

4.7.3-4.7.7) med ordene: »brugt til Noten N° 3 i tre Noter«, og mere udførligt i ms. 4.7.5 med bemærkningen: »NB Dette er det som bruges / i Bilaget N° 3 til Synspunktet for / min Forfatter-Virksomhed«. Endvidere er ms. 4.2 som nævnt kasseret og henlagt renskrift, hvilket fremgår af, at manuskriptsidens indledende tekst svarer til renskriftens, ms. 6.5 bl. [4r], men også af det kuriosum, at bladet er pagineret med et ufuldendt 3-tal, som svarer til renskriftens paginering.

Endelig skal SKs bemærkninger til sætteren kort berøres. Ud over anvisninger om at sætte forordet til fjerde afdeling og programmet til tredje afdeling med mindst mulig petit, således på bl. [1r] i mss. 4.7.3 og 4.7.4, på bl. [2v] i ms. 6.4 og bl. [2r] i ms. 6.6, angives i renskriften til fjerde afdeling, ms. 6.5 bl. [2r], at »denne Afdeling [først skrevet: Bog] sættes med saadan Skrift som 2 opbyggelige Taler 1844« – en plan, der imidlertid ikke kom til udførelse. Nederst på samme blad er der en bemærkning »For Faktoren« om at anbringe et blankt blad mellem hver af afdelingens taler (se illustration 12). I ms. 1.1, bl. [2r] og [8v], og i ms. 6.2, bl. [3r], [7v], [14r], [23r], [42r], [50r] og [59v], anfører SK desuden, at evangelieteksten forrest og de sammentrukne bibelcitater herfra under titlen på hver enkelt tale i første afdeling skal trykkes som i alterbogen (se illustration 13). Disse anvisninger blev i hovedsagen fulgt.

En særstilling i manuskriptmaterialet indtager den løse lap ms. 5, der oprindeligt har ligget i SKs bibelfutteral.^{*} Det drejer sig om et udkast til et forord med ordlyden (se illustration 14):

christelige Taler

cfr. Journalen NB³ p. 30
Forord.

Hiin Enkelte vil jeg ligefrem bede ikke at tabe Taalmodigheden – jeg har ikke gjort det før – jeg indseer meget vel selv, hvor vanskeligt det maa være for en Medlevende at holde ud med mig, at han ikke bliver træt, da jeg hverken under ham ell. mig Hvile, hvor vanskeligt at faae det rette Indtryk. Dette indseer jeg fuldt vel selv, just fordi jeg bedre maaskee end Nogen forstaaer, at først naar jeg engang er død og borte vil mine Skrifers Tid egl. være kommen, hvor de som mit Liv ville vise sig (som Maleren siger) og tage sig ud, fordi det, saa længe jeg lever hører med til min Opgave næsten med to Trediedele af min Kraft til at forvirre, at modarbejde mig selv, og svække Indtrykket – hvilket netop gjør mig vanskelig for den Samtidige

Henvisningen øverst, »cfr. Journalen NB³ p. 30«, dvs. NB3:28, og påskriften »christelige Taler« forbinder dette forord med CT, men det er mere uklart, hvor i bogen, der knyttes an, da både første, anden og fjerde afdeling bærer undertitlen »christelige Taler«. Endelig kunne det dreje sig om et påtænkt forord til hele CT.

NB3:28 er et længere tekststykke, der på nær de indledende linjer ikke har megen lighed med formuleringen i ms. 5. Optegnelsens overskrift »Af et Forord« synes at indikere, at der er tale om et stykke taget fra et ikke længere bevaret forord og indskrevet i journalen for at bevare det; men der kan også være tale om en idé til et forord udkastet direkte i journalen.^{*} I det følgende opereres der med den første mulighed, da forbindelsen til ms. 5 ellers bliver den, at NB3:28 har fungeret som forlæg for ms. 5, hvilket virker usandsynligt. Optegnelsen er fra slutningen af nov. 1847, og da den efterfølgende optegnelse, NB3:29, er en afskrift af en slettet passage i renskriften til første afdeling, kunne man formode, at der var tale om et forord tiltænkt denne afdeling. I renskriften til første afdeling, ms. 6.1 bl. [4r], er der endvidere slettet en dedikation med ordlyden: »'Hiin Enkelte' / helliges / dette lille Skrift.« Dedikationen og forordet, der begge henvender sig til »Hiin Enkelte«, kunne dermed tænkes at være opgivet samtidig.

Der foreligger imidlertid også den mulighed, at ms. 5 indgår i et forsøg på at formulere et forord til hele CT. Var det et udkast alene til et forord til en separat afdeling, havde manuskriptets påskrift forventeligt været den enkelte afdelings titel (fx »Hedningenes Bekymringer«, jf. NB3:29) og ikke som nu: »christelige Taler«. Forordet er da formuleret på et tidspunkt, hvor CT kun har bestået af tre afdelinger, eftersom NB3:28 er fra slutningen af nov., og SK først får ideen til tredje afdeling omkring årsskiftet 1847/48. At CT længe kun var tiltænkt tre afdelinger fremgår til overmål af SKs mange overvejelser for og imod optagelsen af tredje afdeling.

Ms. 5 kan i øvrigt tænkes at være et udkast til et forord, der ikke har været tiltænkt noget specifikt skrift, men blot abstrakt er blevet formuleret og derefter henlagt. For dette taler, at det har ligget i bibelfutteralet, der rummede materiale »ældre end 1848«, hvor en del andre af denne type forord forefandt. Det er blevet taget frem herfra og elaboreret til et forord, der enten har været identisk med eller har overlappet ordlyden af NB3:28. Da ideen om et forord opgives, hvad enten det nu har været til første afdeling eller til hele CT, indskrives det i journalen NB3, og ms. 5 påføres henvisningen til »christelige taler« og til NB3:28 og henlægges atter i bibelfutteralet.

At ms. 5 skulle have forbindelse med de to andre afdelinger, der også bærer undertitlen »christelige Taler«, synes udelukket af, at det forord, som tiltænkes anden afdeling (NB4:22) og forordet til fjerde

afdeling samt udkastene til dette, mss. 4.7.1-4.7.6, er af en ganske anden karakter.